

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész evre . . . 6 frt — kr.
félévre . . . 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventuticza 6. sz.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közöive 7 kr..
többször közöive 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Állítsunk fel protestáns tanárképző intézetet. (Schneller István.) — Az énektanítás az elemi iskolában. (Wolfgang Lajos.) — Nem szavak, de tettek! (Jankó Károly.) — Belföld. — Külföld. — Vegyések. — Pályázat. — Hirdetés.

Állítsunk fel protestáns tanárképző intézetet.

(Folytatás.)

Meg lett ismét alkotmányunk, megkötötték a béke s felelős miniszteriumunk a régi vallás- s közoktatásminiszterrel — Eötvösünkkel a haza szívébe visszatért. — Felejthetlen öröm — hála napok! S a miniszter felvette a fonalat ott, a hol a vész azt megszakítá. — A hitfelekezetek vezér- és kiválóbb tanfőfiai — kihallgatásával, s nem e felekezetek meghallgatásával — betejeszté a népiskolai törvényjavaslatot. — „Nevelés nélkül illusio az alkotmányország, sőt veszélyessé válhatik; de monopoliumot sem akar azért az állam; külömbséget kell tennie absolut és alkotmányországok között, amabban nem a nép foly be a népnevelés intézetére; emebben megfordítva történik. Alkotmányos országban a tanszabadság elvére kell tehát állapítani a népnevelést. Nem lehetett practicus, hogy egyedül az állam bírjon jogokkal a népnevelés terén, mert ez az alkotmányos államnak elveivel nem fér össze. Alkotmányos országban a tanszabadság absolut következése magának az állam alapelvének.“ Ily hódító elvek kijelentésével mutatta be a kiforrott jellemű és nagyszellemű miniszter törvényjavaslatát. — S a javaslat törvénynyé vált. — S mi protestánsok: annak daczára, hogy ép a népnevelési törvény az 1790/1: XXVI. t. cz.-re, mint a melyben csak a felsőbb oktatás coordinatiójáról van szó, nem támaszkodhatott, s jóllehet e törvény mind a felügyelet gyakorlata mind az iskola szervezete tekintetében mélyen sérté autonóm jogainkat, s szegény egyházunkat azon felül részben igazságtalan anyagi áldozatok meghozatalára indítá: egyházunk — autonóm jogainak elve fel nem adása mellett hódoló tisztelettel fogadta alkotmányos államunk országos törvényét s önmegtagadólág meghozta az áldozatot a nemzeti nevelés, a culturállam oltárára.

S ez áldozatnak volt és van is áldása reánk, de nevezetesen hazánkra nézve. Népiskoláink száma tetemesen

emelkedett s népiskoláinkban s tanítóképezdeinkben — prot. szellemben nevelt tanítókkal ellátva — megmaradtak az egyház veteményes kertjei. Széles e hazában pedig a miniszter bölcs és nagyszabású intézkedései alapján megindult a tanügyi mozgalom. Nagyobb számmal felállított, s külföldön paedagogiai tanulmányaikat mélyítő férfiak vezetése alá helyezett tanítóképezdek gondoskodtak a tanítók szükségelt nagy számáról. Mintegy varázsütésre keletkeztek mindenütt népiskolák, majd később polgár-ipariskolák; a felnőttek oktatásáról is gondoskodtak; szaklapok kezdetben a miniszter által anyagilag biztosítva, később önállóan közönséget teremtve, az érdeklődést felkeltve, a továbbképzést támogatva, szolgálták és szolgálják a népnevelés ügyét; a tan- és kézi könyvek ideges gyorsasággal követik, szorítják ki egymást: népnevelési irodalmunk hatalmas tényezővé válik. Az eddig oly alárendelt tanítók állása tekintélyesen emelkedik; egyletekben művelődnek, erősödnek, anyagi helyzetük javul s az állam gondoskodása által létesült nyugdíjintézet jövőjük sötét gondjait eloszlatja. — E közben a felsőbb oktatás ügyét sem téveszti szeme elől az organikus s cél tudatos alkotó Eötvös miniszter. Magyarország minden államok közt az első, mely tanárképezdét állít. Csak jó tanárral lehet a jó tanügyi szervezetet biztosítani.

Az egyetem reorganizálására fordítja figyelmét. Az elhagyott philosophiai facultásnak elhanyagolt természettudományi osztálya új felszerelése és új katedrái által a tudomány színvonalára emeltetik s ugyan e polczra emelkedik fel lassanként az ezzel összefüggésben álló orvosi facultás. A theol. facultásnak a felekezetek jogegyenlősége szempontjából való szervezését komolyan czélba veszi a miniszter; de a felekezeti féltékenység, másrészt a theologia tudományos jellemének kétségbe vonása, végre gyakorlati nehézségek meghiusítják ebbeli törekvését. A jogi facultás és ezzel a jogakadémiák a tudomány és élet követelményei alapján átalakulnak; s az egyetem minden facultásán új tanszékek állíttatnak fel s fele-

kezeti különbségekre való tekintet nélkül töltenek be. — Egy egyetem nem elégséges: keleten új, bár csonka egyetem kapui nyílnak meg s hogy a nyugoti határ egyetemével Pozsony nem büszkélkedik nem a miniszter mulasztása. A zeneconservatorium újja szerveztetik s a nagy tanár köré a világ minden részéről sereglenek a bámuló tanítványok; a képző művészetek számára új tanintézet emelkedik s számára csarnokok nyílnak meg; a muzeum rendeztetik, gyarapíttatik s városok, társulatok is versenyeznek hasonló, a tudomány és művészeteknek szolgálatában álló intézmények felállításában.

Lehetetlen az egész művelt Európával egyetemben bámulattal nem kísélni alkotmányos minisztereinknek a tanügy terén megindított és kifejtett tevékenységét. Százados mulasztások, melyek a külellenség, de nagyrészt alkotmányunk ellenei ellen folytatott küzdelmeink által annyira megmagyarozottak — lehetőleg rövid idő alatt voltak pótlándók; s alkotmányos államunk a cultura eszméje által vezéreltetve nehéztized alatt igyekezett elérni azt, a mire más népek s nemzetek szerencsésebb századok alatt jutottak el. — S ha valakinek, úgy mindenképp előtt prot. egyházunknak van oka, ezen vívmányok, ezen haladás fölött örülni. — Hisz egyházunk volt autonómiájához való hű ragaszkodása által századokon át s nevezetesen a 60-as években is az alkotmányos állam-eszme táplálója s megvalósításának egyik főszekelője; prot. egyházunk létében gyökerező egyéniségének elve által a nemzeti, hazafiúi törekvés természetes szülője; s az egyéniség elvén alapuló szabad kutatás és vizsgálódás követelményével minden valódi tudományos törekvésnek elvtársa; s végre prot. egyházunknak vallás-fogalma, mely szerint az a személyiségnek, az egységes szellemnek ténye, — mely ép ezért a szellem minden irányzatával kölcsönhatásban áll, s a szellem minden nyilatkozatait szentesítőleg áthatja — a culturától el nem szigetelheti magát; azzal él — azzal hal. — Az igaz prot. egyház csak alkotmányos nemzeti államban, mely a tudomány és általában a cultura eszméjét vezérének vallja: virágozhat fel völgyében. — Ily állammal szemben áldozni, az autonóm jogok gyakorlatáról — az autonómia elvének fenntartása mellett a közjó — a salus reipublicae érdekében részben lemondani tudni: nem önárulás, hanem prot. és hazafiúi kötelesség.

Csakis ezen szempontnak erős hangsúlyozása érteti meg velünk, nem ugyan az 1883-ki középiskoláról és azok tanárainak képezéséről szóló törvényjavaslatnak fogadtatását, hanem igenis ahoz való koordinálásának módját. — Hosszú vajudás és sikertelen próbálgatások 5-ik szülöttje eme, már az 1790/1. XXVI. t.-cz. által is kilátásba helyezett javaslat. — Éles megtámadásoknak volt kitéve nem csak didaktikai, hanem külön centralizáló, burocratisáló, nem annyira felügyelői, hanem inkább bizalmatlanul ellenőrző és tanárképezést monopolizáló — idegenszerű és autonómiánkat mélyen sértő irányzatánál fogva; — és pedig méltán, mert didaktikai szempontból a törvény, eltekintve a középiskolák általános céljának

meghatározásától, nem tesz egyebet, mint egyrészt csak a tantárgyakat általában felszámolja, másrészt pedig felhatalmazza a minisztert az egyes tantárgyakban elérendő tanczél, és ennek alapján a tanterv megállapítására; s így ép azt nem nyújtja, a mihez a kilátásba helyezett systema generalium, principium nationalis educationis alapján coordinálhatta volna egyházunk — iskoláit; méltán támadták meg centralizáló burocratikus irányzatát, mert nem csak a tanczél és tanterv megállapításánál a tulajdonképp döntő tényező az esetleges miniszter (8 a.), hanem a végső tanczél elérésének kimutatásával, az érettségi vizsgánál is a miniszteri utasítások a szabályok (23. 24.) A miniszter nem csak hogy megtagadhatja a törvényben körül nem írt köteleknek való meg nem felelés esetén új középiskoláink létesítését, illetőleg nyilvánosságát, hanem egyszersmind a létezőktől is ismét körül nem írt kötelek (épületfelszerelés) hiánya alapján a nyilvánossági jogot megvonhatja (53. 54.), sőt tudomására jutott erkölcsi bajok, vagy államellenes irányuk miatt esetleg egy időre, vagy végleg is bezáráthatja (50); csak a miniszter által szervezett, esetleg kinevezett bizottság előtt nyert tanári okmányokkal bíró egyének közül választhatunk tanárokat (60), s e tanárok elmozdítása ismét csak a miniszter közbejárásával lesz érvényes. (38.) De nem csak a tanárok léte vagy nem léte terjeszkedik ki a miniszter hatalma, hanem a tanulók sorsát is a törvény, illetőleg a miniszter határozza meg. Az első szabja meg a feltételeket, és e között még a kort is, mely mellett valaki középiskolai tanuló lehet (10), jelöli meg a feltételeket, a melyek alatt valaki felsőbb osztályba léphet, javító, pót vizsgát tethet (11); a miniszter adhat csak engedélyt az osztály összevonásra (14), tőle függ, más intézeten tehet-e valaki érettségi vizsgát (25) s végre is csak tőle függ, hogy a nyert érettségi bizonyítvány érvényes-e vagy nem (24). Ha mind ehez hozzá adjuk azt, hogy a tanárok számának minimuma a tanórák heti számának maximuma az al- és főgymnasium, valamint a tanulók számának maximuma egy-egy osztályban, ez utóbbi ismét csak a miniszter által változtatható módon a törvényben meghatározott, ha tekintetbe vesszük, hogy a statisztikai adatok a tanrend és felosztott tanórák, tankönyvek, felszerelés, a tanárok létszáma képezése és működési köre, az osztályonkénti népesség, az óraszám és az oktatás eredményei, a tanrendszerben minden lényegesebb, valamint a felsoroltakban egyáltalában minden változások a miniszteriumnál bejelentendők, végre a tankönyvek, legyenek azok nyomtatás- vagy kéziratban, ugyancsak a miniszterium által bekövetelhetők és pol. szempontból megbíráthatók (48.) esetleg eltilthatók, elkobozhatók; és hogy a fegyelmi szabályzatok, valamint azok minden változása is, akár a tanulókra, akár a tanárookra vonatkozó (38.), a miniszterhez felterjesztendők; s végre, hogy mind ezek fölül ugyancsak a miniszter közvetlen egyenes tudomást szerezhet megbízottjai által (46.): úgy bizonyára nem tagadható ezen törvény centralizáló és burocratisáló iránya; nem tagadható, hogy

a főfelügyeleti jog gyámkodó és ellenőrző joggá, az indító és fejlesztő feladat, intézkedési ténykedéssé vált, hogy autonomiánk mind ez által mélyen lett megsértve; sőt részben még azon jogok is, a melyekről a törvényben ünnepélyesen biztosítottunk, mint a tanfolyam alatt elérendő végcél, és tanítandó ismeretek mértékének, a tanrendszer, tanterv meghatározhatásának jogai, egyenesen illusoriusokká, sőt mi több, sértőkké válnak az által, hogy mind e jogok gyakorlásánál a minimalis mértéket a miniszter rendelkezése és közvetlen vezetése alatt álló intézetekben alkalmazott képezi, holott itt is általános a panasz a növendékek túlhalmazottsága miatt, s holott intézeteinkben is, s az óraszám maximuma is törvényileg meghatározott; ezen minimum pedig a köztudat szerint a tanítványok megterhelhetésének maximuma tehát nem bővíthető, nem változtatható, s a mennyiben ez tán mégis lehetővé válnék, megakadályoz abban a törvényileg meghatározott heti óraszám maximuma.

A javaslat azonban törvénytényé vált, s ennek kritikája és esetleg törvényes úton való megváltoztatása mellett nem tehetünk egyebet, mint hogy a törvényt nyel szemben megadjuk magunkat ezen személyi tényező által.

Megtettük ezt, alkalmaztuk középiskolai tanügyünket a miniszter rendelkezése és közvetlen vezetése alatt álló intézetek tanügyéhez; megalkottuk az egyetemes közoktatási bizottságot azon egyenes célzattal is, hogy az tanügyünk terén autonomiánk sértetlen fentartása fölött őrkdjék; tudva azt, hogy szegény prot. egyházunk a törvény által tanintézeteink fenntartása számára követelt tetemes anyagi áldozatok hozatalára részben képtelen s hogy így egyes gymnasiumaink élete veszélyeztetett — lemondva egyelőre ugyan egy általános prot. tanulmányi alapnak az állam részéről való megteremtése kérelméről — sürgettük az államsegély felemelését. Ez utóbbi működésünk eredménye az állami könyöradományok is 1000 firtal való leszállítása s egyes tanintézetek szegénységének következménye az állammal kötött azon szerződések, melyek emez intézetek egyházi jellegét és szellemét minél inkább veszélyeztetik. A törvény rövid fennállása óta is tapasztalni voltunk kénytelenek, hogy a nemzeti szellem terjesztése körül kiváló érdemeket szerzett egy tanintézetünk a főfelügyelet egyenes gyakorlása által annak ezen büszkesége alaptalanul kétesse tétetett, hogy nevelésügyünk egyik érdemdús veteránjának tizedek óta egy lyceum igazgatójának ebbeli qualificatioja a miniszter által kétségbe vonatott s hogy iskolaügyünk egyik főoszlopa, kiváló igazgatója ellen egy, a miniszterileg kinevezett tanár által közvetlenül a miniszternek adott feljelentése miatt állását koczkára tevő baja támadt.

Ily tényállás mellett összes bizalmunk prot. szellemű tanárainkban központosul. Van bizalmunk, hogy a protestantismusnak a tanári személyiséget teljesen átható ereje és szelleme ellensúlyozza a törvénynek centralisáló, burocratisáló, bizalmatlanul ellenőrző, autonomiánkkal ellenkező irányzatát. —

A legjobb rendszer is értéktelen megbízható személyiségek nélkül, s a legrosszabb forma is — hivatásának tudatára emelkedett, bensőleg szabad és önálló, elvhű egyéniség felhasználásával áldásnak forrása. — A tanár s nem a betű, nem a rendszer az iskolának lelke; igaz prot. szellemű tanárok minden iskolát a prot. egyház veteményes kertjévé alakítják át!

S valjon ép ezen összes bizalmunk a jelenlegi viszonyok által igazolt, alapos?! Sajnos — fájós szívvel be kell ismernem, hogy nem. A prot. szellemű, elvhű, hivatásuk tudatára emelkedett, bensőleg szabad és önálló tanárok száma mi tovább kihaló félben van. Tanáraink képzése és képesítése nincs kezünkben; s azon hely, az ott uralkodó szellem, — a honnan tanárainkat vesszük, nem alkalmas eme szellemben való megerősödére. — Igenis, nincs bizalmunk, hogy a pesti egyetemen végzett és ott képesített tanáraink eme szellem örököséivé válhassanak.

(Folytatás követh.) *Schneller István.*

Az énektanítás az elemi iskolában.

Az énektanítás célja az elemi iskolában háromféle: egyházi, társadalmi és hazafias.

A tanulónak az énektanítás által képessé kell tétetnie arra, hogy az egyházi énekekben nemcsak részt vehessen, hanem arra is, hogy a templomi ének javítására közreműködhessek.

A tanulónak énekügyességet kell szereznie a végett is, hogy társas együttlétkor érzelmeit és kedélyhangulatát a szó és hangok egyesítése által kifejezhesse. A mi a szem az értelemre, t. i. a megismerő, megkülönböztető és rendszeresítő szerv, az a fül a belső érző emberre nézve s a mit a szó jelölni nem képes, azt az énekhang kifejezi. A hangban megérzőkül a hangulat, s a hangmenetben mutatkozik a dallam, mely hatékony járuléka a költészetnek.

De az énektanításnak a népiskolákban a hazai érzületet is kell a gyermekekben felébreszteni, táplálni és erősíteni. Ez érzület szeret dalban nyilatkozni, és a dal arra inkább is indít, mint az élő beszéd. Bizonyítják ezt minden idők és népek hazafias dalai.

E főczéllal más czélok is éretnek el, a mennyiben a hangnak képzése folytán az énektanítás a jól hangzó beszédre és olvasásra is van befolyással.

Azon kérdés: vajjon tanítványainkat csupán hallás után tanítsuk-e énekelni, vagy tanításunkat a hangjegyek ismeretére is alapítsuk, Magyarország elemi iskoláira nagy jelentőségű.

Hallás után csak annyira mehetünk, mint egy olvasni nem tudó gyermek a vers tanulásával, mely — a mint tudjuk — igen kevés eredménnyel és igen nagy fáradsággal jár.

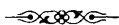
Az iskolákban divó hangjegyszerinti éneklés pedig olyan, mint Ázsiában az olvasás tanítása, mely abból áll, hogy a tanító egyszerre előolvas, a tanulók pedig a szavakat ujjajkkal kísérvé a tanító után mondják ki mindaddig, míg csak egy mondat végére nem érnek.

Ily módon a tanulók a hangjegyekből legfeljebb csak az időértéket és dynamikát tanulják meg; a tulajdonképeni hangközökről csak annyi fogalommal bírnak, hogy a magasabban irt hangjegyeknek magasabb hangok felelnek meg és megfordítva; de a hangközök pontos eltalálásában járatlanok maradnak. Lássuk már most, hogy a két rendszer közül melyik az előnyösebb.

Daczára az eltérő nézeteknek és ismerve sokaknak azon meggyőződését, miszerint a hallás utáni énektanítást sokkal inkább pártolják, mint a hangjegyek szerinti tanítást; bizvást lehet állítani azt, hogy a hangjegyszerinti énektanítás rendszeres kezelési módja sokkal praktikusabb, mint a hallás utáni tanítás, mivelhogy ez gyakorlati, életre kiható és a tanulók haladására nézve sokkal biztosabb tanítási mód. A hangjegy mint szemléleti támpont pedig épenséggel könnyíti is a tanítványoknak előhaladását az éneklésben. A hangjegyek szerinti öntudatos éneklés képessé teszi a tanulót, hogy minden következő éneket vagy dalt fokonyként kevesebb idő alatt el-sajjátít, míg a pusztán hallás utáni tanítás folytonosan egy niveau vesztgel.

Hogy tehát az énektanítás az életre kiható legyen és a növendékeknek tetterejét, kedvét fokozhassa, az illető tanítónak meg kell válnia az eddig túlnyomólag használt hallás utáni énektanítástól; mert: míg a hallás szerinti tanítás a növendékeket csak több hónapi küzködés után képesíti positiv eredmény felmutatására, addig a hangjegy szerinti énektanítás szerfelett megkönnyíti a tanítást és minden körülmények között nagyobb sikert és maradandóbb eredményt mutathat fel.

Azért egész lelkesedéssel fogjunk hozzá a szív-képző, hasznos és gyönyörködtető, de öntudatos hangjegy szerinti énektanításhoz. *Wolfgang Lajos.*

Nem szavak, de tettek!

Mindenekelőtt szükségesnek tartom kijelenteni, hogy nem hízelgés, nem tömjénezés akar az lenni, a mi itt e néhány sorban közöltetik. Erre a hitvány, mai napság már nagyon is olcsó portékára nem szorult egy olyan férfiú, a ki mellett nem szép szó, de a szép cselekedetek egész sorozata beszél, s a ki maga a megtestesült szerénység.

Célja e soroknak egyrészt a legközelebb folytatott viták alkalmából tanubizonytságot tenni a mellett, hogy igenis vannak világi uraink között is olyanok, kik szívükön viselik a prot. unió ügyét, de a kik annak nem holmi nemzetiségi türelmetlenség s ebből folyó elidegenítő gyanúsítgatással, hanem az igazi prot. tolerancia s a jézusi vonzó szeretet amalgamizáló cselekedeteivel iparkodnak utat egyengetni.

De célja e soroknak másrészt örömmel konstatálni azt is, hogy daczára a sokszor s bizony nem minden alap nélkül hangoztatott panaszoknak, vannak még mindig prot. uraink között olyanok, kik készséggel látogatnak el őseik síri lakákoz, hogy

azok régi fényénél gyujtsanak új szövétneket: a lelkesedésnek szövétnekét; hogy vannak még a dicső elődöknek hálás unokáik, kik azt, a mit amazok nagy küzdelmek és még nagyobb áldozatok árán szereztek, buzgósággal és áldozatkészséggel fentartani és fejleszteni iparkodnak.

A dicső elődök hálás unokáinak s a prot. unió fáradhatlan úttörőinek egyike az irsai evang. magyar-tót egyház új felügyelője: tek. Irsay József úr, ki ezen hivatalát a dunamelléki ev. ref. egyházmegye tanács-bíróságával nem tartja összeférhetlennek, maga is ref. ev. vallású lévén, hanem mindenkor eredménynyel munkál itt s áldólag hat amott.

Végig tekintve eddigi áldásos működésén — elmondhatom, hogy igazán jó kedvében teremtette őt az Isten s adta egyházunknak előbb pártfogója, most már felügyelőjéül is ez évi tavasz óta. Hosszadalmas volna felsorolni mindazon kisebb-nagyobb adományokat, melyekkel a buzgó felügyelő ifjú kora óta elhalmozta úgy a szomszéd pándi ev. ref., mint az irsai evang. egyházakat. Csak ez utóbbinak nyujtott adományaiból is kitűnik, hogy százakat és százakat áldozott templomjavításra (530 ftt egyszerre), parochiára (50 ftt), orgonára (200 ftt), harangokra (100 ftt), oltárra (100 ftt), keresztelő medenczére (50 ftt), templomtető festésére (50 ftt), karosgyertyatartókra, oltárterítőkre, oltárdíszre stb.

Nevét azonban leginkább azon 6 hold első minőségű szántóföldnek (1200 ftt) adományozása által örökítette meg, melyet ez év tavaszán az egyház nevére iratván, annak haszonbéréből (most 170 ftt) a gyülekezet évi költségeit kívánta pótolni, melyek már elviselhetlen teherként kezdtek a szegény hívek vállaira nehezenni.

Neki köszönheti részben gyülekezetünk azt is, hogy néhai boldog emlékezetű felügyelőnk Irsay Károly úr hagyatékából 1000 fttot kapott a derék örökösöktől oly feltétellel, hogy annak kamatai az egyházi épületek jó karban tartására legyenek fordítva.

Buzgó felügyelőnknek figyelme nem csak az élőkre, hanem még a halottakra is kiterjed. Ennek jele, hogy temetőnket szép festett rácskapuval látta el, benne egy díszes, bádoggal fedett tornyocskát emeltetett s két harangocskát vett, tapasztalván, hogy a községbeli harangok hangja a távol eső temetőbe nem hallatszik. Ezen harangocskák felavatása tót ének- és magyar beszéddel f. hó 7-én történt meg. S ezzel még mindig nincs kimerítve felügyelőnk jótékonyságának forrása. Igéretét bírjuk egy toronyóra adományozására nézve is, melynek örömmel néz elébe, s előre is köszönetet mond érette nemcsak gyülekezetünk, hanem egész községünk is.

Végre, ha valakinek, úgy t. elődöm után mostani derék felügyelőnknek érdeme az, hogy a pestmegyei két nyelvű ev. gyülekezetek között egyedül az irsai az, melyben az isteni tisztelet felváltva magyarul és tótul tartatik s a magyar liturgia is használtatik.

Mindezekért visonzásul nem vár, nem kíván ő tőlünk semmit, legfeljebb azt, hogy hitfeleit, az ev.

ref. testvéreket fogadjuk testvéri szeretettel magunk közé, nyissuk meg előttük templomunkat, gyermekeik előtt iskolánkat, a mit mi örömmel s készséggel meg is teszünk.

A hol ily nemes tettek szólnak, kérdem, van-e ott szükség szóbeli dicséretre? Nem hallgat-e ott el az ember, hogy beszéljen a szentlélek? Elhallgatók én is pusztá szavaimmal, hogy megszólaljon bennem a szentlélek s ajkaimra adja ezt az áldó imádságot: „Áldjad én lelkem az Urat, és minden belső részeim az ő szent nevét; né nekünk, hanem az ő szent nevének legyen dicsőség“, hogy támadt közöttünk férfiú, ki nem csak vezérünk, de atyánk is lett egy személyben, mert atyailag gondoskodik rólunk! Áld meg, óh Isten, gyülekezetünk vezérét s atyját hosszú és boldog étellel, s adj a prot. unió ügyének sok olyan felügyelőt, a kiről, mint az irsairól el lehessen mondani: nem szavak, de tettek beszélnek róla!

Jankó Károly,
ev. lelkész.

BELFÖLD.

Sziráki 100 éves jubileum.*) Magasztos, szívemelő ünnepet ült a sziráki evang. egyház f. é. októberhó 28-án: díszes temploma fennállásának századik évfordulóját. Az úri rend 9 óra után a paplakon jött össze, a nagy közönség a templomtért foglalá el 10. órakor harangok zúgása mellett történt a templomba való bevonulás, melynek ajtaját, a száz éves kulcszal gr. Degenfeld Lajos felügyelő nyitotta ki, s bevezette az áhitatos nagy közönséget kegyes ősei ezen díszes örökségébe. A világi urak az oltár jobb oldalán álló padokban helyezkedtek el; ott voltak egyházunk kitünőségei: nógrádi Szontágh Pál és Dessewffy Ottó, Nedeczky Géza, Andreovics László, Podhorszky Pál, Plachy Gusztáv, Veres János, főszolgabíró s az intelligentia számos más tagja, felekezeti különbség nélkül. Az oltártól balra igen díszes hölgykoszorú foglalt helyet; ott láttuk: gr. Degenfeld-Dessewffy Ilonát, két leányával, Veres Beniczky Hermint, Rudnay-Veres Szilárdát, két leányával, Podhorszky Pálnét, Bozó Pál özvegyét stb. A lelkészi kárból jelen voltak nyolczan: Vladár Győző, esperes, Vladár János, volt főesperes, Maróthy Emil, körlelkész, Szlujka Miksa, Fényes Lajos, Vallentinyi Soma, Vladár Miksa és Melczér Gyula. Az istenisztelet a helyi körülmények helyes tekintetbe vételével tót és magyar nyelven végeztetett. A „Nejsvetejší“ és „Hospodiňe“ buzgó eléneklése után, a liturgiát Szlujka Mihály végezte, felolvasván az alkalmi ünnepi szöveget Ján. Jel. 21. fejezetéből: „És láttam új eget és új földet.“ — „Imé az Isten sátora az emberekkel és lakni fog velök abban és azok az ő népe lesznek“... „Ach zustaň s tvou milostí“ kezdetű ének szívemelő elzengése után szószerűre lépett: Maróthy Emil, körlelkész s lelkes, kegyes szavakkal ecsetelte ama tiszteletet, mely az evang. templomokat nemzedékről nemzedékre övedzi, környezi, rámutatván az

erkölcsi élet ama tisztaságára, mely gyökerét a templomban leli. Ezután következett az istenisztelet magyar része s felszendült ez ének: „Hála adást s tiszteletet zeng ma a buzgó sereg.“ Most következett Vladár Győző, alesperes, Pál apostolnak Zsid. irott lev. 13. r. 8. versének ezen alapigazsága: „A Jézus Krisztus tegnap és ma, sőt örökre is ugyan az“ felett mondott, emelkedett, eszmegazdag, hatásos oltári beszéde, melyben eleven, igaz szinekkel festette a szomorú multat, lelkünkre kötötte a jelen kötelességeit, s teendőit s biztatott szebb jövővel, — végül megáldá az újra kijavított, feldíszített templomot s Isten áldását kérte ama vallásos functiókra, melyek a felszentelt falak között végeztetni fognak. — Ezen épületes beszéd után fölarsant egyházunk győzelmi éneke, a Győri énekeskönyv szerint: „Erős vár nekünk az Isten!“ Ezután belépett a nyolcz lelkész az oltár elé s eléneklé a felszentelési imát: „Áldd meg Isten e művet, melyet műveltét mi bennünk“... Most Vallentinyi Samu, szépen, épületesen énekelvén a „Miatyánkot“ és a rendelési ígétet, feladta az úrvacsoráját lelkész társainak... Fényes Lajos egy keresztelest végzett s az új presbyteriumot feleskette. A helybeli fáradszatos, buzgó lelkész Vladár Miksa, egy általa kiadott könyvecske nyomán, mely az egyház történetét tartalmazza, előadta egyháza rövid történetét. Ebből megtudjuk a következő nevezetesebb dolgokat: az egyház igen régi; a templom helyén — a hagyomány szerint — Johannita zárda, később egy kisebb templom állt. A mostani nagy templomot özv. Roth Tamásné, szül. Vattay Borbála, kezdte építeni, az építést folytatta s 1788-ban befejezte gróf Teleky sz. Roth Johanna, ugyan az az áldott nő, a ki ama nagyszerű alapítványt tette, melynek jótéteményét egyházunk főtanodáinak növendékei, mint Roth Teleky-féle stipendiumot élvezik s áldják emlékezetét. — Ugyan ily áldozatkész, jótékony szellem lelkesítette a hálás utódokat is, mert a templom kívül-belül kimeszeltetett, cseréppel fedetett, tornya, oltára kicsinosított 1500 frt költséggel és pedig önkéntes adakozás útján. Ezen számok hangosan beszélnek a hitélet elevenességéről. A restaurálás nagy művére adtak: gr. Degenfeld Lajos, a ki az egyház hivatalnokai fizetéséhez évente 300 frttal járul, — 100 frtot; özv. Bozó Pálné 50 frt, Kaszay Zsigmond 50 frt, id. báró Wodianer Albert 25 frt, Vladár Miksa helyb. lelkész 20 frt, Beke Lajos 15 frt, Horváth Miklós 15 frt, Kompanik János 15 frt, Lankó Mihály 13 frt, Ruga János 13 frt, Ruga András 12 frt, Futsko Mihály, id. Vladár Mihály, Kovács János, Cservenák Károly, Mrva Pál, Jónás Pálné, Fábry Gábor, Pekala Pál, Kun Barna, Plachy Gusztáv, ifj. Török Mihály, ifj. Vladár Mihály, Thuróczy Mihály, Hríva János, Farók Mihály, Ondreovics László, Dessewffy Ottó, Egy névtelen, Nedeczky Géza egyenként 10—10 frtot, Rakitovszky János 9 frt és számos mások kisebb nagyobb összegeket. Ezenkívül gróf Degenfeld Lajosné szül. Dessewffy Ilona úrnő ajándékozott az oltárra egy értékes terítőt, az egyházbéli hölgyek pedig 4 darab értékes gyertya-

*) Előbbi számunkhoz megkésve érkezett. Sz.

tartót, szintén az oltárra. — Ezután az alesperes — két lelkész részvéte mellett — ráadta a gyülekezetre az ároni áldást. Kimenőre énekeltetett a: Hrad přepevný!

Ezen gazdag szellemi élvezet után következett a dús lakoma, az iskola egyik termében. Hogy szellemes pohárköszöntőkben nem volt hiány, azt alig szükség mondanom. Még csak azt jegyzem meg, hogy ebéd felett olvastatott báró Prónay Dezső egyet. felügyelő úr üdvözlése, ki személyesen meg nem jelenhetett és dr. Szeberényi Gusztáv püspök úr jó kívánatait s áldását tartalmazó levele. — Zárom közleményemet azon őszinte óhajtással, vajha a kegyelem Istene minden egyháznak adna sok ily épületes és fényes örömnépet!

Melzer Gyula.

Osztroluka, 1888. október 31-én. — Osztrolukának talán soha sem volt más felügyelője, mint Osztrolucky. — Abban az időben, a midőn Osztroluckyak földes urak, osztrólukaiak pedig jobbágyok voltak talán nem lehetett az máskép, már azon viszonynál fogva is, a mely a földesúr és jobbágy, patronus és egyháza között létezett. Újabb időben azonban ezen viszony megszűnt, de az egyház még ma sem tud, még ma sem akar róla lemondani. Az osztrólukai egyházban a felügyelői hivatal boldog emlékü Osztrolucky Géza halála óta betöltetlenül állott csak azért, mivel nem volt a családban nagykorú férfitag, a kit e hivatalra megválasztani lehetett volna. Az pedig, hogy ez állásra más valakit emeljen az egyház, senkinek sem jutott eszébe, egy lélekkel és egy akarattal abban történt a megállapodás: várni fogunk, a míg a megboldogultnak legidősebb fia eléri azt a kort, a melyben atyjának helyét elfoglalhassa.

Négy évig várt az egyház türelemmel, s most négy év multán megválasztotta felügyelőjének Osztrolucky Miklóst, Osztrolucky Géza idősebb fiát, az alig 21 éves, de már egyetemet végzett ifjút. Múlt hó 28-ik napján lett hivatalába iktatva Mockovcsák János, zólyomi főesperes által.

Az evang. egyházi felügyelők ezen legifjabbika múlt hó 28-án érkezett körünkbe a trencsénmegyei Nemes-Podhrágyról a család jelenlegi tartózkodási helyéről. Eljött, hogy magát egyházának bemutatssa, a hivatalos esküt letegye és hivatalát megkezdhesse. Az érkezőt mintegy 30 lovasból álló bandérium élén a községi jegyző fogadta a község határánál, a sebesen folyó Garam hídjánál. Innen zólyomi szolgabíró Ujhelyi Sándor kíséretében díszes menetben indult az ünnepelt a község felé, a melybe mozsár durrogás között vonult be, s egyenesen a paplakra szállt. Itt a lelkész által az egyház, a főesperes által az esperesség nevében üdvözöltetett. A felügyelő mindenik üdvözlésre külön-külön felelt. Megnyerő külseje, szépen csengő hangja, folyékony előadása által mindnyájunk szívét rohammal vette be. Ezen talán első nyilvános szereplése alkalmával igen ügyes szónoknak mutatta be magát, a mi előkelő helyet biztosít a jeles készültségű ifjúnak nemcsak egyházunkban, hanem a politikai téren is.

Rövid pihenés után a templomba mentünk, s ott az istentisztelet után, a melyet helyi lelkész végzett, a főesperes lépett az oltár elé, tartalmas beszédet intézve úgy az egyházhhoz, mint különösen annak hivatalba lépő felügyelőjéhez. Bizonyára az ünnepély legszebb része volt azon pillanat, a midőn az ifjú felügyelő az oltár előtt állva, fölemelte három újját, fölállott az egész gyülekezet, és a

zsúfolásig megtelt templomban siri csendben elhangzott szeretett felügyelőnk erős, de a meghatottságtól remegő hangon elmondott esküje. Alig maradt szem szárazon s nem volt egy ember is, a ki az eskü végszavaira rá nem mondta volna: Isten áldja, Isten úgy segítse ifjú felügyelőnk! Majd ismét a helyi lelkész lépett az oltár elé s egy át-térőt fogadott be az egyházba, buzdító beszédet intézve úgy az egyházhhoz, mint az egyházba lépőhöz. Végül következett a közgyűlés, a főesperes és az új felügyelő elnöklése alatt, a melyen több vitás kérdés s más egyéb elintéztést nyert. S még azt sem szabad említés nélkül hagynom, hogy az ünnepelt az Osztrolucky Géza nevet viselő egyházi alapot 100 forinttal növelte, s ezen felül Dobó leányegyháznak papi alapjára 10 forintot adott. A nemes tett magában hordja jutalmát, jókedvű adakozót szereti az Isten.

Ennyi munka és fáradság után jóízűn láttunk hozzá a paplakon terített ebédhez. A társaság emelkedett hangulatban együtt maradt majdnem éjfélig, míg a falu népe egész reggelig mulatott, a mai nap nagyobb dicsőségére. Másnap két kocsin indultunk Baczur és Dobó leányegyházak meglátogatására: s főesperes és az új felügyelő megjelenése mindenütt lelkesítőleg s felemelőleg hatott. Délre ismét csak Osztrolukára kerültünk vissza s délután négy óra felé mindkét vendégünkötől elbúcsúzva elkísértük őket.

Október 28. és 29-ike sokáig emlegetett napja lesz Osztrolukának. △

KÜLFÖLD.

A Gusztáv-Adolf-egylet 1888. szeptember 4—6-kán S. m. Halléban tartott 42-ik nagygyűlése. A félszázadot túlhaladott G.-A.-e. ezidén először tartotta meg egyetemes gyűlését a szomszéd Halle városában. Alkalmasint a tőszomszéd jobban várakozhatott e megtiszteltetésre, mint a távolabbi vendéglátó városok.

Sept. 4 d. u. 3 órakor az új sétányon fekvő népiskolai terem fogadta be üdvözlésre a nagy gyülekezetet, melyet Saran főlelkész, az ünnepi bizottság elnöke, fogadott. Beszédében üdvözlö a G.-A.-egyletet, a kezdettől fogva iránta táplált szeretettel, mint megbízható vezetőt és tanácsadót mint hálára méltó harcos-társat és munkatársat az Ur szőlőjében; mint tiszteletre méltó oekuméni egyletét a hit és szeretet közösségének, melyet megillet Lábánnak amaz üdvözlése: „Jőjj be, az Ur áldottja, miért állanál kívül!” — Megemlékezik az országos gyászról, de e mellett benső örömet is nyilvánít, tekintve a reményteljes ifju fejedelemre. — Az egyleti szokást is követi, midőn Halle városának kivált egyházi multját eleveníti fel. Dr. Justus Jónás vezette be itt a reformátiót; Francke Agost Ármin, a hiteleven keresztyenség úttörője, az árvaház megalapítója és Handel, a zenészet e mestere idevalók voltak. Gusztáv Adolf 1631. sept. 10-én a breitenfeldi csata után bevonult e városba s őt a tanács e szavakkal fogadá: hogy benne tiszteli „Isten eszközét a szorongatott ev. egyház megmentésére és megtartására.” A következő esztendőben a hallórok tőle kaptak egy zászlót, melyet jelenleg is még őriznek a Móricz-templomban. „Ma — úgymond — újlag bevonult nálunk Gusztáv-Adolf, de nem harcos, hanem egylet képében, mely tisztán szellemi fegyverekkel békemunkát teljesít“, s mint ilyet üdvözlö.

Utána *Staudé* főpolgármester, nyakában a hivatalos arany lánczszal, üdvözlést mond a városi hatóságok és a polgárok nevében, kik örömmel vették meghívásuknak elfogadtatását, hozzátéve: „Büszkén és Istennek hálát adva mondhatom: Halle ev. város, Polgárságunk túlnyomó többsége evangélikus és mi hívek is fogunk maradni evang. hitünkhöz.“

E két üdvözlésre válaszolt a G.-A.-e. elnöke, dr. Fricke Lipcséből. Szintén megemlékezve Halle multjáról s áttérve a polgárság áldozatkészségére és hithűségére, ekként nyilatkozik: „Ujra is állítom: Nem Róma és nem a pápaság uralkodik a világ felett, hanem az evangéliumi hit és szellem, az evang. erkölcs és az evang. tudomány. Ez az uralkodó és ez ilyennek maradni is fog. Tévhit, nemcsak kishitűség, ha valaki kételkedik azon, hogy mienk marad a győzelem. A mi egyházunk bírja azon hitet, mely a sok millió evangélikus lágyemelegségének dacára is, mindennap mélyebbre, sőt már a gyökérig hatott el győzelmesen. Vitatom, hogy teljes értelemben vett „katholikus ország“ létezzék; állítom, hogy maga Róma sem léteznék többé, ha mi nem léteznénk, ha legalább a maga tehetségéhez képest meg nem reformálta volna magát a reformatió alapján. Szétszórt hitrokonainknak kath. környezetben megtartása végett alapítottuk e testvéri szövetséget. Mi képviseljük azon hitet, melynek szellemi céljaira egyházi államra szüksége nincs, mert mi képviseljük azt, ki mondotta: „Az én országom nem e világból való.“

Azután Hallénak a G.-A.-e. körüli érdemeit kiemelve, végzi beszédét azzal, hogy elbeszéli, miszerint Luther e városban három ízben, egyszer közetlen halála előtt prédikált s hogy a dóm-templomban készült számára ravatal, mielőtt utolsó nyughelyére, Wittembergbe vitték volna. Nagy könyhullatások közben virrasztottak akkor Halle polgárai ez Isten-emberének koporsója mellett. „Luther meghalt, Luther él! mit, ha Isten akarja, tapasztalni fogunk e napokban is!“

E magasztos zárszavak után a gyülekezet ösztönszerűleg rágyújtott az „Erős vár a mi Istenünk!“ lutheri énekre.

Ezen üdvözlési ünnepség után d. u. 5 órakor egyidejűleg az Ulrik- és a dóm-templomban ünnepi isteniszteletek tartattak. Az első helyen dr. Scholz berlini lelkész és tanár szónokolt Zsidók 13. 15. 16. felett, kifejtve: Ajánljuk fel a G.-A. egyleti munkát az irgalom Istenének, mint neki tetszendő kettős áldozatát az ajkaknak, melyek hálát és hitvallást hangoztassanak és mint áldozatát a kezeknek, melyek jótéteménynyel és adakozással foglalkoznak. — A másik helyen Viererge K. H., bonni lelkész szónokolt 2. Kor. 8, 1—9 nyomán: A hitrokonoknak tett szeretetbeli szolgálatról, tekintettel azon mélységes, de erős alapra és azon nyugodt, de hatalmas erőre, mely e szolgálathoz kívántatik.

A két istenisztelet alatt az Ulrik-templomban dr. Fricke, a dóm-templomban dr. Beyschlag, köszönetnyilvánításai mellett, vették át a nagyszámú ünnepi ajándékokat, melyekről alább lesz szó.

Esti 7 órakor a „Kronprinz“ nagy termében vette kezdetét a követek nem-nyilvános gyűlése. Elnök volt dr. Fricke, ki magát előzőleg a hallei főegylet elnökénél, mint a központi bizottság küldötté, igazolta volt.

Elnök megnyitójában, melyet ima előzött meg, megemlékezett a központi bizottságból, alapszabály értelmében kilépendő jelesekről: dr. Groszmann, Asche bécsi kereskedő, dr. Rogge és dr. Doll-ról, valamint néhány halotról: Riehm, Schlottmann és Jacobi tanárokról és dr. Ebert casseli és dr. Meyer berlini jeles tagok haláláról.

A követek névsorának felolvasása után, a nagygyűlés elnökéül, felkiáltással dr. Fricke, helyetteseiül dr. Beyschlag egyetemi tanár és Saran főlelkész választottak meg.

A jegyzőkönyv vitelével dr. Zenker ügyész és közp. bizottsági állandó jogtanácsos, a számadások felülvizsgálásával dr. Hempel lipcei iskolai tanácsos, Schäfer Majna m. Frankfurti igazgató tanár és Bartold neustrelitzi igazgató tanár bizattak meg.

Megbeszéltek ezután a központi bizottsági tagok választásai.

Hosszú megbeszélés tárgya volt ezután a rajnai főegylet 10 év után megújított azon indítványa, mely szerint az egylet utazó ügynököt alkalmazzon s melyre nézve a központi bizottság határozata az, hogy egyleti utazó ügynök alkalmazásától eláll.

Lauxmann előadó ajánlja a központi bizottság határozatának elfogadását, miután oly egyéniség, ki életfeladatávé tenné a belföldi (német) diaspora beutazását, sőt abban szervező és buzdító működését, részint ez idő szerint nem találkozik, részint annak rendes díjazása ellen az adakozók körében visszahatás támadhatna. Koronként úgy is lévén alkalma a közp. bizottságnak egyes tagjait a diasporába kiküldeni. — Natorp a rajnai főegylet elnöke óhajtáná ez intézmény létesítését, de egyelőre belenyugszik a közp. bizottság határozatába. — Dr. Thomas berlini lelkész pártolja az utazó ügynökségét. Viszont Natorp szellemében szól a tárgyhöz Jacobi weimári lelkész. — Végre a központi határozat jutott érvényre. És ezzel mellőztetett azon indítvány is, hogy egy felette költséges egyleti központi közlöny alapíttassék.

A napirend többi pontjai vita nélkül elfogadtatván, a gyűlés esti 9 órakor eloszlott.

(Folytatás követk.)

Láng Adolf.

VEGYESEK.

— **A reformáció emlékünnepe** aligha támasztott hazai evang. gyülekezeteink közül egyben is nemesebb elhatározást, mint a Tót-Morác, Mezővár és Zsidahegyi evang. leányegyházakban. Ugyanis mint leánygyülekezetek egyesülve, alapját vetették meg egy nagy jövőt ígérő anyagyülekezetnek, és pedig a nagy áldozatok oly páratlan meghozása mellett, hogy 15,000 frtért megvették nságos Ernuszt József Tót-Morácson levő — hajdanában a dicső Batthyániak tulajdonát képező — kastélyát mindennemű melléképületeivel és 32 hold szántóföld- és réttel együtt. Midőn az érdem oroszlánrészét hiveinknek akarjuk megtartani, nem mulaszthatjuk el egyszersmind e helyen is a köszönet adóját a nemeslelkű kath. főúr iránt leróni, a ki az ügy nemes célját kellőleg méltányolni tudva, rendkívül nagy engedményeket nyújtott hiveinknek a nagy összeg lefizetését illetőleg. Az ég ura adjon egyetértést, evangéliumi buzgóságot hiveinknek nemes vállalatuk dicső kivívására.

— **Lelkeszi jubileum.** A reformáció emlékünnepe

boldog családi körében, szerény csendben ülte meg lelkészi működésének 40-ik évfordulóját nt Czipott Rezső batthyáni ev. lelkész és kiérdemült alesperes. Dicseljes pályáját az örökemlékezetű 1848. év október 26-án kezdte meg. Áldásteljes működéséből 4 és 1/2 évet Kővágó-Eörsön töltött mint segédlelkész s egyszersmind az akkor még fennálló 4-osztályu algymnasium tanára. Innen 1852-ben Vésér (Somogym.) hivatván, itt működött mint az Úr szolgálója 1858-ig. 30 év óta pedig a batthyáni nagyszámú és szórványos evang. gyülekezet tiszteli benne fáradságtalan hű lelképásztorát. A még jó egészségben és ép lelki és testi erőben álló jubilánsnak szívből gratulálunk. Az ég kegyelme adjon neki még hosszú életet, törhetlen erélyt egyházunk és gyülekezetének gondos munkálására!

— **Zurány** (Mosonmegye). A reformáció emlékünnepe alkalmából ez idén is rendeztünk egyházi jótékony célokra szánt házi gyűjtést. Ennek eredménye volt: 1) a pusztaföldemesi, inséggel küzdő egyház számára gyűjtetett 30 frt 10 kr., 2) az esperességi gyámintézet javára gyűjtetett 21 frt 10 kr., 3) a helybeli egyházi segélyalap javára gyűjtetett 21 frt 56 kr., összesen 72 frt 76 kr. Az iskolás-gyermekek is hozzájárultak a fentebbi összegekhez is fil-léreikkel, 2—5—10—20 kronkint adakoztak mindkét osztálynak fi- és nőnemű növendékei. Jánisch Gusztáv és Nitschinger Pál tanító urak a szokott buzgalommal lelkesítették a gyermekeket a könyörületesség és hitrokoni szeretet gyakorlására, a leányok osztálya gyűjtött 5 frtot, a fiúk osztálya 3 frt 66 krt. — *Bodiczky Kálmán*, evang. lelkész.

— **Ritka művelzetben** részesült a csekély számú de díszes közönség, mely mult hétfőn délben a pozsonyi evang. német templomban egybegyűlt, hogy **Altdörfer Viktor** úr, a soproni evang. gyülekezet organistájának művészi orgonaelőadásaiiban gyönyörködjek. Ritka volt az élvezet nem csak azért, mert évek múltak a nélkül, hogy hasonló hangversenyeket hallhatna prot. közönségünk, de különösen azért, mert a fiatal művész gyönyörű játékaival mindenkit elragadott. Az előadás Schumann-nak egy Bach neve fölött (B-a-c-h) irt fugájával vette kezdetét; utána Altdörfer úr két kedves dalt játszott Mendelssohntól, — az orgona való-sággal énekelt keze alatt; — befejezésül egy angol zene-szerző sonatája után Bachnak, az orgona nagymesterének hatalmas Es-dur praeludiumát és fugáját hallottuk. Legjobb jellemzi Altdörfer úr művészetének magas fokát az a körülmény, hogy orgonánknak nagy hiánya előadása alkalmával alig voltak észrevehetőek. Az orgona már évek óta nincs hangolva s kitisztítva, a pedal nem elég nagy terjedelmű s a billentyűk nagyon szűken állnak egymás mellett, a felső manual gyenge. Az élvezetes előadás létre-jötteért nt. Freytag lelkész urat illeti a köszönet. Remél-jük s félig-meddig bírjuk is már Altdörfer úr ígérését, hogy a vele kötött kedves ismeretséget legközelebb meg-ujíthatjuk.

M. J.
— Vettük **Kupay Dénes** „Egyházi beszédek” című 30 szent beszédet tartalmazó művére az előfizetési felhí-vást. Előfizetési ára 1 frt 20 kr., bolti ára magasabb. Az előfizetés Ferenczi Bernát kiadókönyvvarúshoz Miskolczra küldendő. A mi ajánlásunk helyett szóljon nálunknál tekin-télyesebb egyéniség: „Kupay Dénes atyánkfjának neve eléggé ismeretes egyházi irodalmi téren. Közkezen forgó egyházi beszédeit szépen méltatta a kritika, de méltatta leginkább a közelsimerés, a mennyiben azoknak első kötete nagy kelendőségben részesült. — Ezen okoknál fogva bátran merem ajánlani lelkésztársaim becses figyelmébe, t. Ferenczi Bernát kiadónak azon vállalatát, hogy t. Kupay Dénes atyánkfia egyházi beszédeinek kiadására ismét vállalkozik. — 1888. november 5-én. *Kun Bertalan*, püspök.”

— **Megjelent** a „protestáns árvaházi képes naptár 1889-ik évre.” Szerkeszti Farkas József. Ára 80 kr. Tartalma a naptári részen kívül igen sok s hasznos olvasmányából áll, melyek részint kötött, részint prózai

alakban írvák. Röviden elősoroljuk az olvasmányok címeit. Gyermekek karácsonya (vers, Forgács Endre). Czékus István. Szent hajlékomba jöttem (vers, Tóth István). A hegyi prédikáció (vers, Horváth János). Schneider József. Árvaházi fiú (vers, Szabó Géza). Árvaházi leány (vers, Szabó Géza). Húsvét a magyar népeletben (Hörk J.). Fröbel Frigyes. A japáni szentek (vers, Pátkay Imre). Remete. (F. Varga Lajos). A két Rákócziné. Ne bízd el magad! (Dr. Váradai Antal). Wittenbergi vártemplom. Sári néni. Háromezer éves királyok. Milyen tenéyszirányt kövessen a kisbirtokos. Póstai takarékpénztárak. Póstai és távirdai értesítés. Adomák. Protestáns egyházi tisztí névtár. — Nemesak céljánál, hanem gazdag tartalmánál és evangyé-liomi irányjánál fogva is melegen ajánljuk ezen, valóban evangyéliomi ember kezébe illő naptárt.

— **Gyászestek. Bodiczky Endre** nórgrád-szennai nagy-érdemű lelkész október 29-én 73 éves korában befejezte a harcoló egyházban hű munkáját. Hűlt tetemei november 1-sején tetettek örök nyugalomra. — Nagytszt. Bartholo-maeidesz Jánost mély csapás érte nejének, szül. **Nagy Tereziának**, Nyiregyháza folyó hó 1-én 72 éves korában bekövetkezett elhunytával. Az Úrnak hű szolgálója s a hű-ségével boldogító nő és anya, vegye jutalmát az Úrtól, kedveseiket pedig vigasztalja Isten szent Lelkének vigasz-taló ereje!

— **Mellékelve veszik olvasóink:** 1) „Előfizetési felhívás a „Téli ujság” című, vallásos irányú olvas-mányokat tartalmazó képes néplap 10-ik évfolyamára.” — 2) **Kókay Lajos** könyvkereskedésében kapható: „Prot. egyházi irodalmi művek jegyzékét.”

PÁLYÁZAT.

A mezőberényi ág. hitv. ev. magyar-tót egyházban egy segéd-tanítói pályázat hirdettetik. Kíván-tatik: tanképesítés, a magyar és tót nyelvnek ismerete, jártasság az egyházi ének- és zenében. Köteleessége leend, a meghívandó segéd-tanítónak: egy három alsó osztályból álló iskolának vezetése. Fizetése: egy szobából álló laká-son kívül évi 300 oszt. ért. forintból álland. Pályázók jelentkezzenek f. hó 30-ig alulirt lelkészi hivatalnál.

Mezőberény, nov. 1-én 1888.

A mezőberényi ág. h. ev. magyar-tót egyház lelkészi hivatala.

HIRDETÉS.

Ujdonságok!

Van szerencsém a Nt. lelkész urak becses figyelmét a követ-kező ujjonnan megjelent művekre felhívni u. m.

Lévay Lajos, Egyházi beszédek. Egy csinos kiállítású füzet. Ára 1 frt. 20 kr.

Maszyik Endre, Evangelikus Dogmatika. Egy kötet. Ára 2 frt.

Pukánszky Béla, Héber olvasókönyv akadémiai és magánhasználatra. Egy kötet. Ára 1 frt. 40 kr.

Szeberényi Lajos Zsigmond, Nazarenizmus. Egy csinos kiállítású füzet. Ára 70 kr.

Könyves Tóth Kálmán, Koporsónál. Halotti imák, 2-ik bővített és javított kiadás. Ára csinos fekete angol vászon kötésben 2 frt. 40 kr. Aranyvágással tokban 3 frt.

→ Egyes példányok megrendelésénél legcélszerűbb a kitett árt 10 kr-al megtoldva, póstautalványon be-küldeni; mely esetben a kívánt művet **bérmentve** küldöm meg.

Budapest, 1888. október hó. Tisztelettel

Kókai Lajos

könyvkereskedése.